

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıfta Ekran Medyası Kullanım Şekilleri ve Tercihlerinin İncelenmesi*

Rahime ÇİÇEK¹, Volkan ŞAHİN²

Öz: Bu çalışmanın amacı, Türkiye'deki erken çocukluk eğitim ortamlarında çocuk medyasının, özellikle ekran medyası ürünlerini nasıl kullanıldığını ve okul saatlerinde ekran izleme sürelerine nasıl aracılık edildiğini daha iyi anlamaktır. Sınıfta çocuklara en sık hangi içeriklerin gösterildiği, çocukların medya ürünlerini ne kadar süreyle, nerede izlediği ve izlerken ne tür cihazlar kullandıkları incelenmektedir. Ayrıca mevcut çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin medya ürünü seçiminde kullandıkları kriterler de araştırılmıştır. Çeşitli altyapıya sahip okul öncesi öğretmenlerine ulaşmak için çevrimiçi anket yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya 0-6 yaş arası çocuklarla çalışan hem özel hem de devlet okullarından toplam 639 öğretmen katılmıştır. Öğretmenlerin sınıfta ekran medyası kullanım kalıplarını ve tercihlerini araştırmak için açık uçlu ve çoktan seçmeli sorulardan oluşan bir anket kullanılmıştır. Mevcut çalışmanın sonuçlarına göre, okul öncesi eğitim ortamlarındaki birçok çocuk okul saatlerinde ekran medyasına maruz kalmaktadır. Bu uygulama öncelikli olarak eğitim amaçlı gerçekleştirilirken, genellikle günde 30 dakikadan daha az bir süre ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca mevcut araştırma, öğretmenlerin en çok yaşa ve gelişime uygunluk, içeriğin algılanan eğitsel değeri, ilgi çekiciliği ve ürünün biçimsel özellikleri kriterlerini dikkate alarak sınıfta kullanmayı tercih ettiklerini göstermiştir.

Anahtar Sözcükler: Çocuk ve Medya, Ekran Medyası, Ekran İzleme, Arabuluculuk Stratejileri

Investigation of Early Childhood Educators' Screen Media Usage Patterns and Preferences in the Classroom

Abstract: The aim of this study is to gain a better understanding of how children's media is used in early childhood education environments in Turkey, more specifically, how audio-visual media items are used and how screen viewing time is mediated during school hours. This study further examines what content is most frequently shown to children in the classroom, how much and for how long, where children watch such content, and what sort of devices they use. It also probes into the criteria used by preschool teachers to choose products. The researchers drew on an online survey tool to reach out to early childhood educators with a variety of backgrounds. In total, 639 educators from both private and public schools who work with children aged 0 to 6 years took part in this study. A questionnaire with open-ended and multiple-choice questions was utilized to identify the screen media usage patterns and preferences of the teachers in the classroom. The results showed that many children in early childhood education settings are exposed to screen media during school hours. This study yielded that this is a practice performed primarily for educational purposes and usually limited to less than 30 minutes a day. Also, it concluded that educators mostly opted for cartoons for use in the classroom, considering the criteria such as age appropriateness, perceived educational value of the content, attractiveness, and formal features of the product.

Keywords: Child and Media, Audiovisual Media, Screen Viewing, Mediation Strategies

Geliş Tarihi: 21.02.2022

Kabul Tarihi: 16.04.2022

Makale Türü: Araştırma Makalesi

*Bu çalışma, ilk yazarın Orta Doğu Teknik Üniversitesi'ne sunduğu Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

¹ Kocaeli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitimi Bölümü, Kocaeli, Türkiye, e-posta: rahime.inan@kocaeli.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1611-5198>

² Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitimi Bölümü, Ankara, Türkiye, e-posta: vsahin@metu.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5029-5706>

Atf için/ To cite:

Çiçek, R. & Şahin, V. (2022). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıfta ekran medyası kullanım şekilleri ve tercihlerinin incelenmesi. *Yaşadıkça Eğitim*, 36(2), 472-490.

Ekranların sınıf ortamında bulunabilirliği ve kullanılabilirliği, son on yılda teknoloji (LCD ekranlar, taşınabilir cihazlar ve geniş bant internet erişimi gibi) ilerledikçe ve günlük hayata nüfuz ettikçe katlanarak artmıştır. Günümüzde, hemen hemen her sınıfın çeşitli medya formatlarını görüntüleyebilen en az bir ekrana sahip olduğu ve ekranların doğal olarak çocukların evde ve sınıftaki yaşamlarında çekiciliklerinin bir sonucu olarak popülerlik kazandığı yaygın bir bilgidir. Çalışmalara göre, çocuklar dört yaşı itibarıyla ekran medyasını takip etmeye başlamaktadır (Vossen ve diğerleri, 2014) ve çoğunun kendi dijital cihazları bulunmaktadır (Kanak ve Özyazıcı, 2018). Çocukların ekran karşısında geçirdikleri ortalama süre 1 ila 3 saattir (RTÜK, 2013). Bununla birlikte günümüzde COVID-19 salgını nedeniyle insanlara evde kalmaları tavsiyesinde bulunulması, ekran önünde geçirilen zamanın ve ekran kullanımının artmasına önemli ölçüde neden olmuştur (Eyimaya ve Irmak, 2021; Lee ve diğerleri, 2021).

Televizyonlar, bilgisayarlar ve cep telefonları gibi ekranlar, insanlara bilgi kaynağı olması gibi birçok potansiyele sahiptir. İnsanlar, zengin içerik ve uyarıcı sağlayan ekranlar aracılığıyla yeni beceriler, alışkanlıklar ve tutumlar edinmektedir. Bu öğrenme süreci kasıtlı veya kazara olabilmektedir. Bu durum Albert Bandura'nın Sosyal Öğrenme Teorisi'nin içerisindeki Gözlemsel Öğrenme Teorisi ile açıklanabilmektedir. Teori, insanların çevrelerini gözlemleyerek ve çevresi ile etkileşime girerek tutumlarını belirlediklerini ve kendi kimliklerini yarattıklarını açıklamaktadır (Bandura, 1977). Çocuklar herhangi bir değerlendirme yapmadan çevrelerindeki bireyleri kendilerini rol modelleri olarak kabul edebilmektedir (Khan ve Cangemi, 2001; Wulfert, 2014). Ayrıca, George Gerbner tarafından önerilen Yetiştirme Kuramı, özellikle medya karakterleri tarafından öğrenme konusuna odaklanmaktadır (Decker, 2010). Kuram, medyanın bir damar gibi insanları sürekli olarak düşünce ve yöntemlerle beslediğini ve bahsi geçen düşünce ve tutumların zaman içinde bir insan kitlesinin fikri haline geldiğini açıklamaktadır (Ercan ve Demir, 2015; Morgan ve diğerleri, 2014). Okul öncesi çağ çocuklarının eleştirel düşünme becerileri henüz gelişme aşamasında olduğu için çocuklar medya etkisine açık durumdadır. 175 okul öncesi dönem çocuğu ile çalışılan bir çalışmada, çocukların %20,8'inin medya karakterlerini tanımakta olduğu; %39,9'unun karakterlerin eylemlerini sürekli taklit ettiği; %43,5'inin ise bazı zamanlar karakter eylemlerini taklit ettiği görülmektedir (Özdemir ve Ramazan, 2012).

Ekranların çok fazla uyarıcı ve detay sunması; çocukların yaşamlarında, gelişimlerinde ve öğrenmelerinde bazen avantaj bazense dezavantaj olarak görülebilmektedir. Öğrenme ve eğlence konusunda İnternet erişimi sunan ekranlar oldukça yararlı olabilmektedir (Kittinger ve diğerleri, 2012; Tarı Cömert ve Kayran, 2010). Kelime dağarcığının genişlemesine, öğrenmenin ve akademik performansın artmasına (Yalçın Irmak ve Ardiç, 2018), duyuların, muhakeme ve problem çözme becerilerinin geliştirilmesine (Kol, 2017), el-göz koordinasyonu, ince motor becerileri (Yazar, 2007), hayal gücü, paylaşma ve iş birliği gibi prososyal davranışların kazanılmasına yardımcı olabilmektedir (Yalçın ve Duran, 2018). Diğer yandan, araştırmacılar ideal vücut şekline ve çekiciliğe sahip medya içeriğinin insanların daha düşük benlik saygısı ve özgüven ediniminde problemlere neden olduğunu ve hatta bu durumun Bulimia Nervosa hastalığına açık kapı bırakabildiğini keşfetmiştir (Bordo, 1999). Ayrıca, uygunsuz, agresif veya korkutucu içeriğe sahip içerikler çocuklarda saldırganlık (Özakar ve Koçak, 2012), yüksek kaygı, düşük empati, beslenme alışkanlıkları sorunları (Yalçın Irmak ve Ardiç, 2018) ve fobiler gibi sosyal gelişim sorunlarına (Wulfert, 2014) yol açabildiği görülmektedir.

Çocuğun çevresinde bulunan, eğitim ve bakımından sorumlu yetişkinler, medyanın çocuklar üzerindeki istenmeyen etkilerinden kaçınmak ve faydalarını en üst düzeye çıkarmak için, çocukların ekran karşısında geçirdikleri zamana nasıl aracılık ettiklerine dikkat etmelidir. Literatürde "ebeveyn arabuluculuğu stratejileri" ismiyle anılan çocuğun ekran karşısında bulunduğu sürece aracılık etmeye yönelik bazı stratejiler bulunmaktadır. Bu terim "ebeveynlerin içeriği izlemek, denetlemek veya yorumlamak için kullandıkları herhangi bir strateji" olarak tanımlanmıştır (Warren, 2001, s. 212).

Kısıtlayıcı arabuluculuk, öğretici/aktif arabuluculuk ve birlikte izleme mevcut üç ana stratejidir (Valkenburg ve diğerleri, 1999). Başka bir şekilde ifade etmek gerekirse, öğretici (veya aktif) arabuluculuk, çocukların farkındalıklarını artırmak amacıyla medya üzerine konuşma, bilgi sağlama ve medya ürünlerini ele alma sürecidir (Austin ve diğerleri, 1999; Nathanson, 2001); birlikte izleme, çocuklarla bir konuşma

olmadan ekranın karşısında medya ürününün izleme sürecinin gerçekleştirilmesi (Dorr ve diğerleri, 1989; Valkenburg ve diğerleri., 1999); ve kısıtlayıcı arabuluculuk, çocukların medya kullanımını sınırlamak veya yasaklamaktır (Abelman, 1990; Valkenburg ve diğerleri, 1999). Kısıtlayıcı arabuluculuk, ekran görüntülemenin zamanlaması, durumu ve uzunluğu gibi şeylerin yanı sıra medya ürününün içeriğinde kısıtlamalar ve değişiklikler içerir (Weaver ve Barbour, 1992).

Ebeveynlerin yarısından fazlası çocuklarının medya ürünü izlemesine sınır koyduğu görülmektedir (Aral ve Doğan Keskin, 2018; Carlson ve diğerleri, 2010; Paavonen ve diğerleri, 2009). Genellikle bu sürenin günde 30 ila 60 dakika olduğu belirtilmektedir (Aral ve Doğan Keskin, 2018). Amerikan Pediatri Akademisi'ne (2001) göre çocukların günde 1-2 saatten fazla ekran karşısında bulunmaması gerekmektedir. Konu ile ilgili çalışmalar yapan uzmanlar, çocukların ekran karşısında bulunma süreçlerine konulan zaman sınırlarının çocukların ihtiyaç, ilgi ve ihtiyacını gözeticilerle belirlenmesi ve belirlenen sınırlarda tutarlı olunması gerektiğini; diğer bir ifadeyle adil ve net olması gerektiğini savunmaktadır (Carlson ve diğerleri, 2010; Fickers ve diğerleri, 2017).

Kaynaklarda ebeveynler için "arabuluculuk stratejileri" terimi yer alsa da günümüzde çocuklar sınıflarında da ekran medyasına erişebilmektedir. Çalışmalara göre, okul öncesi sınıflarında dijital cihazlar, büyük oranda bilgisayar yer almakta ve kullanılmaktadır (Christakis ve Garnizon, 2009). Okul öncesi eğitim kurumlarının ekran medyası ürünlerinden yararlandığını kanıtlayan çalışmalar bulunmaktadır (Gündoğdu ve diğerleri, 2016; Tandon ve diğerleri, 2016; Veziroğlu-Çelik ve diğerleri, 2018) ancak öğretmen arabuluculuk stratejileri üzerine yapılan çalışmalar çok nadirdir. 2004-2014 yılları arasında yapılan çalışmalara göre öğretmenlerin, çocukların günde 6 ila 78 dakika ekran karşısında bulunmasına izin verdiği görülmektedir (Christakis ve Garnizon, 2009; Tandon ve diğerleri, 2011) ve 2019 yılında Türkiye'de yapılan ve özet olarak sunulan bir başka çalışmada ise bu sürenin günde 15-30 dakika olduğu bulunmuştur (Karaköse ve diğerleri, 2019).

2013 Okul Öncesi Eğitim Programı (MEB, 2013), medya ürünlerinin entegrasyonuna izin vermektedir, ancak bu durum öğretmenin etkinliğine, deneyimine ve inisiyatifine bırakılmaktadır. Birçok okul öncesi öğretmeni, teknolojinin eğitime entegrasyonunu yararlı bulmakta ancak kendilerini bu konuda yetersiz hissetmektedir (Koç, 2014). Bu durum da öğretmenlerin sınıf içerisinde teknoloji kullanımını kısıtlayabilmektedir. Bilgi Teknolojileri, öğretmen eğitiminde zorunlu bir ders olmasına rağmen, öğretmen adaylarına yönelik medya aracılık stratejileri konusuna değinmemektedir (YÖK, t.y.). Bazı çalışmalar, medya ürünlerinin okul öncesi eğitim sürecinde kullanıldığını gösterse de ekran medyasının kullanım durumunu ve sürecin nasıl işlendiğini gösteren kapsamlı çalışmalar literatürde eksik kalmaktadır. Mevcut çalışmanın amacı, aşağıdaki sorulara dayanarak ekran medyası ürünlerinin sınıflardaki mevcut kullanım sıklığını ve eğitimcilerin kısıtlayıcı arabuluculuk stratejilerini belirleyerek okul öncesi eğitim kurumlarında ekran izleme sürecinin genel durumunu bir keşif çalışması olarak sunmaktır:

a. Okul öncesi öğretmenleri çocukların eğitim sürecinde ekran medyası ürünlerini ne ölçüde kullanmaktadır?

- i. Çocukların hangi ekran medyası ürünlerini izlemesine izin verilmektedir?
- ii. Ekran medyası ürünleri ne sıklıkta ve ne kadar süreyle kullanılmaktadır?
- iii. Ekran medyası ürünleri okulun hangi alanlarında izlenmektedir?
- iv. Ekran medyası ürünleri görüntülemek için ne tür elektronik cihazlardan yararlanılmaktadır?

b. Okul öncesi öğretmenleri çocukların ekran izleme sürecine ne ölçüde aracılık etmektedir?

- i. Öğretmenler medya ürününe karar verirken hangi kriterleri göz önünde bulundurmaktadır?
- ii. Öğretmenler sınıfta ekran medyası ürünlerini kullanma amaçları nelerdir?
- iii. Öğretmenler, çocuklar için belirlediği ekran medyası ürünlerine ön izleme yapmakta mıdır?

Yöntem

Mevcut çalışma, okul öncesi öğretmenlerinin sınıfta ekran medyasına ne derece yer verdiklerinin ve bu sürece nasıl aracılık ettiklerinin geniş bir resmini elde etmek için gerçekleştirilmiş olup bir nitel araştırma çalışması olarak tasarlanmıştır. Çalışmanın deseni, tutarlı ve genelleştirilebilir bilgi elde etmek için bir tarama çalışması olarak belirlenmiştir. Tarama yöntemi "popülasyon olarak adlandırılan büyük bir grup insanın özellikleri, eylemleri veya görüşleri hakkında bilgi toplamak" olarak açıklanmıştır (Pinsonneault ve Kraemer, 1993).

Katılımcılar

Mevcut çalışma, Türkiye'de 0-6 yaş arası çocukların eğitiminden sorumlu 639 okul öncesi öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara çevrimiçi kaynaklar aracılığıyla ulaşılmış olup katılımcılar uygun örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Katılımcılar cinsiyet, yaş, mezun oldukları program, iş deneyimi, günlük çalışma saatleri, çalıştıkları okul türü ve sorumlu oldukları çocukların yaşları açısından farklı demografik bilgilere sahiptir. Katılan öğretmenlerin %95,9'u kadın (n=613) ve %4,1'i erkektir (n=26). Katılımcıların neredeyse yarısı (n=316, %49,5) 30-39 yaşları arasında, %36,7'unun yaşları ise 29 veya altındadır (n=234). Katılımcıların küçük bir bölümünü 40-49 yaşındaki öğretmenler (n=77, %12,1) ile 50 yaş ve üstü öğretmenler (n=12, %1,9) oluşturmaktadır. Öğretmenlerin %82,6'sı (n=528) lisans mezunu iken, %11'i önlisans mezunudur (n=70). Çalışmada yüksek lisans programından (n=3, %4,9) ve liseden (n=8, %1,3) mezun olan katılımcılar da bulunmaktadır. Ayrıca katılımcıların %70'i daha önce medya okuryazarlığı dersini almamışken, %9,5'i emin olmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin iş deneyimleri incelendiğinde, katılımcıların %38,2'sinin (n=244) 10 yıl veya daha fazla, %29,4'ünün (n=188) 5-10 yıl, %17,4'ünün (n=111) 2-5 yıl ve %9,5'inin (n=61) 1-2 yıl kadar süre ile meslekte olduğunu bulunmuştur. Bununla birlikte 35 öğretmen (%5,5) henüz meslekte ilk yılında olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların %80,6'sının (n=515) devlet okullarında, %18,6'sının ise özel okullarda çalışmakta olduğu ve 439 öğretmenin yarı zamanlı, 198 öğretmenin ise tam zamanlı olarak çalışmakta olduğu saptanmıştır. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu 4-6 yaş çocuklarından sorumlu eğitmeni iken (4-5 yaş arası: n=274, %42,9; 5-6 yaş arası: n=291, %45,5) 3-4 yaş arası çocuklara eğitim veren öğretmenlerin sayısı 63 (%9,9), 0-3 yaş arası öğretmenlerin sayısı ise 11'dir (%1,8).

Veri Toplama Aracı ve Süreci

Mevcut araştırma, okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında çocuklara izletmek üzere ekran medyasına başvurup başvurmadıklarını ve bu sürece nasıl aracılık ettiklerinin belirlemede genellemek amacıyla çok sayıda katılımcıya ulaşmak üzere tasarlanmıştır. Anketin oluşum sürecinde yanlış anlaşılma veya belirsizliği önlemek ve açıklama sağlamak için iki okul öncesi öğretmeni ve doktora derecesine sahip iki okul öncesi eğitimi alan uzmanının görüşleri alınmıştır. Görüşler doğrultusunda soruların ifade edilme biçimlerinde gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Ek olarak, anketin doğruluğunu ve netliğini belirlemek için 82 öğretmen ile bir pilot çalışma gerçekleştirilmiştir. Pilot çalışma sonucunda öğretmenlerin %58,3'ünün çocuklara izletmek üzere ekran medyasını kullandığı, %64,9'unun süreyi haftada 60 dakika ile sınırladığı, %89,2'sinin süreci sınıflarda sürdürdüğü, %82,4'ünün medya ürününü izletmeden önce kendisinin de izlediği, daha çok eğitici videoları tercih ettiği, seçerken yaş ve gelişime uygunluğa dikkat ettiği görülmüştür. Pilot çalışma ile soruların öğretmenler tarafından anlaşıldığı teyit edilmiştir.

Ankette öğretmenlerin demografik bilgilerini içeren 7 soru ve okul öncesi eğitimde öğretmenlerin ekran medyası ürünlerine yer verme biçimleri ve tercihlerini belirlemeye yönelik 13 soru yer almıştır. Ankette 16 çoktan seçmeli ve dört açık uçlu soru bulunmakta ve 8. soru, katılımcıların eğitim sürecinde çocukların ekran medyası ürünlerini izlemelerine izin verip vermediğini cevabını aramaktadır. Bu soruda "Hayır" seçeneğini işaretleyen katılımcılar, sonraki 8 sorudan muaf tutulmuştur. Katılımcılarla, çalışma hakkında açıklama ve bilgilerin yanı sıra ankete bağlantı içeren e-postalar ve gönderiler gibi çevrimiçi kaynaklar aracılığıyla iletişime geçilmiştir.

Verilerin Analizi

Katılımcılardan toplanan verileri yorumlamak için açıklayıcı veri analizi kullanılmıştır. Kapalı uçlu sorulardan elde edilen veriler, SPSS 22 kullanılarak analiz edilmiştir. Açık uçlu sorulardan elde edilen veriler, Baltacı (2019) tarafından önerildiği gibi ortak noktalar yönünden gözden geçirilerek sınıflandırılmıştır ve kategorik verilere dönüştürülerek SPSS'de analiz edilmiştir.

Sınırlılıklar

Mevcut araştırmanın bazı sınırlılıkları mevcuttur. En temel sınırlılık katılımcıların homojen olup olmaması konusundadır. Katılımcıların çoğunu devlet okulunda yarı zamanlı olarak çalışan kadın öğretmenler oluşturmaktadır. Öğretmenlerin kişisel özellikleri ve çalışma tarzları, medya ürünlerine eğitimde yer verme düzeylerinde etkili olabilmektedir. Ek olarak, katılımcıların çoğunluğunun lisans mezunu olduğu saptanmıştır. Diğer katılımcılara kıyasla, üniversiteden mezun olan öğretmenlerin eğitimleri sırasında medyanın etkisi hakkında daha fazla bilgi sahibi olabileceğinden öğretmenlerin medya ürünlerine karşı tutumları etkilenmiş olabilmektedir. Son olarak, tarama deseninin doğası gereği, öğretmenlerin eğitimde ekran medyası ürünü kullanımı ve arabuluculuk stratejileri algıları derinlemesine araştırılamamıştır. Gelecek çalışmaların görüşme yöntemi ile bu konuyu derinlemesine araştırması önerilmektedir.

Bulgular

Bu bölümde, öğretmenlerin çocuklara izletmek üzere eğitimde ekran medyasına yer verip vermedikleri; yer veriyorlarsa, hangi zaman diliminde ne amaçla ne kadar süreyle, hangi medya ürünlerini, hangi kriterlere göre seçtiklerini, hangi elektronik medya ekipmanlarına sahip oldukları ve kullandıkları ile ilgili sorulardan elde edilen sonuçlar sunulmaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Eğitim Sürecinde Çocukların Ekran Medyası Ürünlerini İzlemesine İzin Verip Vermediğinin Dağılımı

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Çocukların derslerde ekran medyası kullanımına izin verme	602	94,20	37	5,80	639	100,00

Tablo 1, katılımcıların sınıflarında çocukların ekran medyası ürünlerini izlemelerine izin verip vermediklerine ilişkin yanıtların dağılımını göstermektedir. Tabloda görüldüğü gibi, öğretmenlerin büyük çoğunluğu (%94,2, n=602) izin vermektedir. Yöntem bölümünde belirtildiği gibi "Hayır" yanıtını veren katılımcılar sonraki 8 sorudan muaf tutulmuştur.

Tablo 2. Okullarda Çocukların Medya Ürünü İzleme Sürecine Ayrılan Sürenin Dağılımı

	Video İzleme Süresi	f	%	Toplam
	Haftalık süre	Hiç	4	
Bir saatten az		452	75,1	
1-5 saat arası		145	24,2	
5 saat ve daha fazla		1	,2	
Günlük süre	30 dakikadan daha az	544	90,4	602
	30 dakika-1 saat arası	56	9,3	
	1-2 saat	2	,3	

Tablo 2'da görüldüğü gibi, katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%75,1, n=452) medya ürünlerine haftalık 60 dakikadan daha az bir süre ayırmaktadır. Katılımcıların neredeyse dörtte biri (%24,1, n=145) çocukların bir haftada 1-5 saat video izlemesine izin verdiklerini belirtirken; 5 saat daha fazla izlettiğini yalnızca bir katılımcı (%0,2) belirtmiştir. Video kullanımının günlük süresine bakıldığında, öğretmenlerin %90,4'ü (n=544) 30 dakikadan daha az bir süre, %9,3'ünün 30-60 dakika ayırdığı saptanmıştır.

Tablo 3. Okullarda Çocukların Medya Ürünü İzleme Sürecine Ayrılan Günlük Akıştaki Zaman Dilimi ve Medya Ürünü İzletilme Amaçlarının Dağılımı

	Temalar	f	%	Toplam
İzletilme amaçları	Eğitsel sebepler	484	80,8	599
	Zaman geçirme	43	7,2	
	Eğlenme	36	6	
	Sınıf yönetimi	36	6	
Günlük akışta ayrılan zaman dilimi	Eğitsel süreçler	289	48,6	595
	Eğlence ve serbest zaman	239	40,2	
	Belirli bir zaman dilimi yok	34	5,7	
	Beslenme zamanları	33	5,5	

Tablo 3'te okullarda çocukların medya ürünü izleme sürecine ayrılı, günlük akıştaki zaman dilimi ve medya ürünü izletilme amaçlarının dağılımı görülmektedir. Açık uçlu sorularla veri toplanan "izletme amaçları" ve "günlük akışta ayrılan zaman dilimi" bölümlerinde veri kayıpları bulunmaktadır. Eğitim sürecinde çocukların video izlemesine izin verme amaçları konusunda, katılımcıların %80,8'i (n=484) eğitsel sebepler cevabını verirken, %7,2'si (n=43) videoları zaman geçirmek için bir araç olarak kullandıklarından bahsetmiştir. Eğlence ve sınıf yönetimi yanıtları ise en az verilen yanıtlar olarak bulunmuştur (%6, n=36). Video kullanımına ayrılan zaman diliminde eğitsel süreçler en popüler cevap (%48,6, n=289); eğlence ve boş zamanların ise (%40,2, n=239) en yaygın ikinci yanıt olduğu bulunmuştur. Edinilen diğer yanıtlar ise beslenme zamanı (%5,5, n=33) ve "belirli bir zaman yok"tur (%5,5, n=34).

Okullarda çocukların video izlemesine izin verdiğini bildiren katılımcılara hangi medya ürünlerini tercih ettikleri sorulmuştur; hemen hemen hepsi video türünü verirken, bazıları ürünün belirli adını da sunmuştur. Tablo 4 video türlerinin dağılımını, Tablo 5 ise videoların adlarını sağlamaktadır. Soruya yanıt verirken katılımcılar birinci, ikinci ve üçüncü tercihlerini belirtmişlerdir.

Tablo 4. Okullarda Yaygın Olarak İzlenen Ekran Medyası Ürün Türlerinin Dağılımı

Temalar	İlk tercih		İkinci tercih		Üçüncü tercih		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Eğitici video	116	19,5	91	15,3	103	17,5	310	17,7
Çizgi film	195	32,7	145	24,3	97	16,5	437	24,5
EBA videoları	26	4,4	12	2	11	1,9	49	2,7
Şarkı klipleri	111	18,6	145	24,3	197	33,6	453	25,5
Animasyon filmleri	58	9,7	92	15,4	76	12,9	226	12,7
Hikaye/masal videoları	20	3,4	39	6,5	31	5,3	90	5
Belgesel	58	9,7	59	9,9	54	9,2	171	9,6
Diğer	12	2	13	2,2	18	3,1	43	2,4
Toplam	596	100	596	100	587	100	1779	100

Tablo 4, öğretmenlerin medya ürünlerinde ilk tercihinin çoğunlukla çizgi film olduğunu göstermektedir (%32,7, n=195). Eğitim videoları (%19,5, n=116) ve müzik klipleri (18,6, n=111) de popüler cevaplar olmuştur. Bu bölümde animasyon film ve belgesellerin sıklık dereceleri aynı bulunmuştur (%9,7, n=58). EBA videolarının (%4,4, n=26) ve hikaye/masal videolarının (%3,4, n=20) öğretmenlerin ilk tercihlerinde az sayıda yer aldığı görülmüştür. Öğretmenlerin ikinci tercihlerinde çizgi filmler ve müzik klipleri aynı yüzdeye (%24,3, n=145) sahip olarak en yaygın cevaplar olurken, animasyon filmlerin (%15,4, n=92) ve eğitici videoların (%15,3, n=91) da sıklıkla tercih edildiği görülmüştür. Belgeseller (%9,9, n=59), hikaye/masal videoları (%6,5, n=39) ve EBA videoları (%2, n=12) listedeki diğer yanıtlar olmuştur. Müzik klipleri %33,6 ile öğretmenlerin üçüncü tercihlerinde en popüler cevap olmuştur (n=197). Ardından, eğitici videolar (%17,5, n=103) ve çizgi filmler (%16,5, n=97) yine yaygın cevaplar olmuştur. Birinci ve ikinci tercihlerde olduğu gibi, üçüncü tercihte de animasyon filmler (%12,9, n=76), belgeseller (%9,2, n=54), hikaye/masal videoları (%5,3, n=31) ve EBA videoları (%1,9, n=11) listedeki diğer türlerden daha az bulunmuştur. Cevapların toplam sıklık düzeyleri incelendiğinde, müzik klipleri (%25,5, n=453) en çok tercih edilen medya ürünleri olarak bulunurken çizgi film (%24,5, n=437) yakın sıklık derecesi ile ikinci sıradadır. Daha sonra eğitici videolar (%17,7, n=310), animasyon

videolar (%12,7, n=226) ve belgeseller (%9,6, n=171) de diğer cevaplardı. Toplamda hikaye/masal videoları (%5, n=90) ve EBA videoları (%2,7, n=49) burada en az cevap alan videolar oldu.

Tablo 5. Okullarda Yaygın Olarak İzlenen Ekran Medya Ürün Adlarının Dağılımı

Temalar	Video ürünleri	1. tercih		2. tercih		3. tercih		Toplam	
		f	%	f	%	f	%	f	%
Çizgi film	Pepee	43	11,55	18	4,85	15	4,61	76	7,12
	Rüşvet	12	3,2	8	2,15	10	3,1	30	2,8
	Niloya	11	2,9	10	2,69	8	2,46	29	2,72
	Maşa ve Ayı	10	2,68	8	2,15	3	,92	21	1,97
	Ayas	11	2,9	1	0,27	3	,92	15	,4
	Kare takımı	7	1,88	4	1,08	4	1,23	15	,4
	Elif'in düşleri	4	1,07	9	2,42	1	,3	14	1,31
	İlgün'in dünyası	7	1,88	5	1,34	2	,61	14	1,31
	Kral Şakir	5	1,34	6	1,62	2	,61	13	1,22
	Tom ve Jerry	6	1,61	2	,53	1	,3	9	,84
	Taş	2	0,53	3	,8	2	,61	7	,66
	Rafadan tayfa	0	0	3	,8	3	,92	6	,56
	Şirinler	1	,26	3	,8	1	,3	5	,47
	Pembe Panter	3	,8	2	,53	0	0	5	,47
Animasyon filmleri	Karlar Ülkesi	8	2,15	13	3,5	6	1,85	27	2,53
	Buz Devri Serisi	5	1,34	12	3,23	8	2,46	25	2,34
	Arabalar	1	,26	6	1,62	3	,92	10	,94
	Oyuncak hikayesi	3	,8	2	,53	1	,3	6	,56
	Yukarı Bak!	3	,8	1	,27	0	0	4	,37
	Kayıp Balık Nemo/Dori	1	,26	1	,27	3	,92	5	,47
	Sevimli ayaklar	0	0	2	,53	1	,3	3	,28
Eğitsel videolar	Kavramla ilgili	10	2,68	11	2,96	12	3,69	33	3,09
	Anne bu ne? Serisi	5	1,34	4	1,08	3	,92	12	1,12
	Değerler eğitimi	5	1,34	3	,8	3	,92	11	1,03
	Özel günler ve haftalar ile ilgili	1	,26	4	1,08	3	,92	8	,75
Müzik klipleri	Onur Erol-Karamela Sepeti	32	8,6	33	8,89	21	6,46	86	8,05
	Sevimli dostlar	13	3,49	12	3,23	10	3,1	35	3,28
	Öğretim için İngilizce şarkılar	5	1,34	3	,8	7	2,15	15	1,4
	İskelet dansı	2	,53	4	1,08	7	2,15	13	1,22
	A ram sam sam	2	,53	2	,53	4	1,23	8	,75
	Bebek köpekbahçı	1	,26	3	,8	2	,61	6	,56
	Just Dance Kids	2	,53	1	,27	3	,92	6	,56
	Kırmızı balık	0	0	0	0	6	1,85	6	,56
Patates adam	1	,26	1	,27	3	,92	5	,47	
Hikaye/peri masalları	Adisebaba serisi	11	2,95	14	3,77	8	2,46	33	3,09
	Pinokyo	1	,26	6	1,62	1	,3	8	,75
	Küçük kırmızı başlıklı kız	4	1,07	1	,27	2	,61	7	,66
Belgesel	Hayvanlarla ilgili	6	1,61	6	1,62	8	2,46	20	1,87
	Nasıl yapılır? Series	2	,53	2	,53	3	,92	7	,66
Diğer		126	33,87	142	38,27	142	43,69	410	41,39
Toplam		372	100	371	100	325	100	1068	100

Okul öncesi eğitim kurumlarında gösterilen videoların isimleri Tablo 5'te verilmiştir. İlk tercihte, en popüler cevap Pepee isimli çizgi film serisidir (%11,55, n=43). Onur Erol-Karamela Sepeti müzik klipleri de %8,6 (n=32) ile popüler cevap olmuştur. Ancak ikinci tercihlerde Onur Erol- Karamela Sepeti (%8,89, n=33; Pepee çizgi film serisinden (%4,85, n=18) daha fazla bulunmuştur. Üçüncü tercihlerin popüler cevapları ikinci tercihlerle aynı sıraya sahiptir (Onur Erol-Karamela Sepeti-%6,46, n=21; Pepee çizgi film serisi-4,61%, n=15). Tercih sırası gözetmeksizin toplam sıklık düzeyleri, öğretmenlerinin en fazla Onur Erol-Karamela Sepeti müzik kliplerini (%8,05, n=86) tercih ettiğini göstermektedir. Pepee çizgi filmleri (%7,12, n=76) ve Sevimli

Dostlar müzik klipleri (%3,28, n=35) de ikinci ve üçüncü yaygın cevaplardır. Adisebaba masal videoları ve hayvanlarla ilgili belgeseller aynı sıklık düzeyi ile takip etmektedir (%3,09, n=33) (Bkz. Tablo 4).

Tablo 6. Video İzleme Sürecinin Gerçekleştiği Okulun Bölümleri Seçeneklerinin Seçilme Sıklıkları

Okul Bölümleri	Evet		Hayır	
	f	%	f	%
Sınıf	563	93,5	39	6,5
Sinema odası	57	9,5	545	90,5
Diğer	21	3,5	581	96,5

Tablo 7. Video İzleme Sürecinin Gerçekleştiği Okulun Bölümlerinin Dağılımı

Videonun İzlendiği Okul bölümleri	f	%
Sadece sınıf	522	86,7
Sadece sinema odası	25	4,15
Sadece diğerleri	12	2
Sınıf & sinema odası	32	5,3
Sınıf & diğer yerler	9	1,495
Bahsetmemeyi tercih edenler	2	0,33

Tablo 6'te görüldüğü gibi, öğretmenlerin büyük bir kısmı okulda en çok sınıfta çocuklara video izletmektedir (%93,5). Öte yandan, katılımcıların bazıları okulların sinema odalarında (%9,5) ve oyun odaları veya okul salonları gibi diğer yerlerde (%3,55) video kullandıklarını bildirmiştir. Derinlemesine incelendiğinde, katılımcıların %86,7'sinin (n=522) sadece sınıflarda sürece videoyu dahil ettiği saptanmıştır (Bkz. Tablo 7). 25 katılımcı (%4,15) sadece sinema odalarını tercih ederken, 12 'si (%2) okul ortamlarındaki başka alanlarda çocukların video izlemesine izin vermiştir. Ayrıca, 32 eğitimci (%5,3) programlarına hem sınıflarda hem de sinema odalarında; 9'u ise sınıfta ve diğer alanlarda (oyun alanı, ortak alan gibi) eğitim sürecine videoyu dahil ettiklerini belirtmiştir.

Öğretmenlerin çocuklara izletmek üzere videoyu seçerken göz önünde bulundurdıkları kriterler Tablo 8 ve Tablo 9'da sunulmaktadır. Tablo 8 yanıt kategorilerini, Tablo 9 ise ayrıntılı yanıtları göstermektedir.

Tablo 8. Çocuklar Tarafından İzlenecek Videoları Belirlerken Öğretmenlerin Dikkate Aldığı Kriterler Kategorilerinin Dağılımı

Temalar	1. kriter		2. kriter		3. kriter		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Yaşa/gelişime uygunluk	340	57,2	254	43,1	169	28,8	763	43,1
Eğitsel değeri	197	33,2	172	29,2	158	26,9	527	29,7
Biçimsel özellikler	34	5,7	87	14,7	121	20,6	242	13,7
İlgi çekicilik	23	3,9	77	13,1	139	23,7	239	13,5
Toplam	597	100	590	100	587	100	1771	100

Tablo 8'de görüldüğü gibi, öğretmenlerin ilk kriteri çoğunlukla yaşa veya gelişime uygunluk olarak belirlenmiştir (%57,2, n=340). Birinci kriter olarak sunulan diğer cevaplar sırasıyla; eğitsel değeri (%33,2, n=197), biçimsel özellikler (%5,7, n=34) ve ilgi çekiciliktir (%3,9, n=23). İkinci kriterlerde birinci kriterlerle benzerlik göstererek yaş ve gelişim uygunluk en popüler cevap olarak belirlenmiştir (%43,1, n=254). Diğer kategoriler birinci tercihle aynı sıralamayı paylaşmıştır ancak biçimsel özellikler ve ilgi çekiciliğin sıklık düzeyleri birinci kriterde olduğundan daha yüksektir (ilgi çekicilik-%13,1, n=77; biçimsel özellikler-%14,7, n=87). Eğitsel değeri ise %29,2 bulunmuştur (n=172). Üçüncü kriterlerde yanıtların sıklık düzeyleri birbirine çok yakın olduğu görülmüştür. Katılımcıların 169'u yaş ve gelişime uygunluk (%28,8), 158'i eğitsel değeri (%26,9), 139'u ilgi çekicilik (%23,7) ve 121'i ise biçimsel özellikler yanıtını vermiştir (%20,6). Toplam sıklık düzeylerine bakıldığında, en popüler cevap kaçınılmaz olarak yaşa ve gelişime uygunluk (%43,1, n=763); ikinci popüler kriter ise %29,7 (n=527) eğitsel değeri olmuştur. İlgi çekicilik (%13,5, n=239) ve biçimsel

özellikler (%13,7, n=242) diğerlerine yakın sıklık düzeyine sahip olurken diğer kriterlere göre daha az bulunmuştur.

Tablo 9. Çocuklar Tarafından İzlenecek Videoları Belirlerken Öğretmenlerin Dikkate Aldığı Alt Kriterler Dağılımı

Temalara göre alt kriterler	1. kriter		2. kriter		3. kriter		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Yaşa/gelişime uygunluk	İçerik	30	8,8	32	12,6	27	16	89	11,7
	Korku/şiddet içeriklerine yer vermemesi	36	10,6	38	15	27	16	101	13
	Dil	21	6	35	13,8	28	16,5	84	11
	Anlaşılabilirlik	8	2,4	17	6,7	10	6	35	4,6
	Verilen mesaj	5	1,5	6	2,4	7	4	18	2,5
	Ön izleme yapılması	5	1,5	1	,4	1	,6	7	,9
	Gerçekçilik	1	,3	1	,4	0	0	2	,26
	Çocukların ihtiyaçlarına uygunluk	0	0	1	,4	1	,6	2	,26
	Pedagoglar tarafından önerilmesi	1	,3	0	0	0	0	1	,13
	Yaygın olarak tavsiye edilmesi	0	0	0	0	1	,6	1	,13
	Zararlı/uygunsuz içeriğin olmaması	10	3	22	8,6	16	9,5	48	6,3
	Siyasi/dini içeriğin olmaması	0	0	3	1,2	1	,6	4	,5
Belirtilmemiş olanlar	223	65,6	98	38,5	50	29,6	371	48,6	
Eğitsel değeri	Konuya uygunluk	32	16,3	25	14,5	35	22,2	92	17,4
	Amaca uygunluk	16	8,1	19	11	16	10,3	51	9,7
	Cinsel gelişime uygunluk (ayrımcılık/roller vb.)	1	,5	4	2,4	1	,6	6	1,2
	Eğitim planlarına uygunluk	1	,5	12	7	6	3,8	19	3,6
	Kültüre ve değerlere uygunluk	3	1,5	11	6,3	14	8,8	28	5,3
	Fırsat eğitimine açıklık	0	0	0	0	1	,6	1	,2
	Günlük yaşamla ilişkili olması	0	0	1	,6	0	0	1	,2
	Sorgulamaya yöneltmesi	0	0	0	0	1	,6	1	,2
	EBA tarafından sunulması	0	0	1	,6	0	0	1	,2
	Günlük hayatta erişilemez detaylara yer vermesi	0	0	1	,6	0	0	1	,2
	Ayrımcılığa yer vermemesi	0	0	0	0	1	,6	1	,2
	Belirtilmemiş olanlar	144	73,1	98	57	83	52,5	325	61,6
Bıçimsel özellikler	Süre	17	50	42	48,3	62	51,2	123	50,8
	Karakterlerin özellikleri	4	11,8	3	3,4	6	5	13	5
	Ürünün kalitesi	2	5,9	1	1,1	3	2,5	6	2,5
	Yaratıcılık	0	0	0	0	4	3,3	3	1,2
	Kanalın kalitesi	0	0	2	2,3	0	0	2	,8
	Akıcılık	0	0	3	3,4	0	0	3	1,2
	Markaları dahil etmemesi	0	0	1	1,1	0	0	2	,8
	Gerçek olmayan şeyleri dahil etmemesi	0	0	1	1,1	0	0	1	,4
	Belirtilmemiş olanlar	11	32,3	34	39,1	46	38	91	37,6
İlgi çekicilik	Şarkı içermesi	1	4,4	2	2,59	1	,71	4	1,67
	Mutlu etmesi	0	0	0	0	1	,71	1	,41
	Dinamik olması	0	0	1	1,29	2	1,43	3	1,25
	Rahatlatıcı olması	0	0	0	0	1	,71	1	,41
	Belirtilmemiş olanlar	22	95,6	74	96,1	134	96,4	230	96,2

Tablo 9, kriter kategorileri altında yer alan özel cevapları sunmaktadır. Yaş ve gelişim kategorisinde yer alan korku/şiddet içeriklerine yer vermemesi (%10,6, n=36), ilk cevaplarda (%10,6, n=36) ve toplamda (%13, n=101) sıklıkla dikkate alınan bir kriterdir. Korku/şiddet içeriklerine yer vermemesi dışında ilk tercihlerde, genel olarak içerik (%8,8, n=30) ve dil (%6, n=21) kriterleri sıklıkla bulunmuştur. İkinci tercihlerde, korku/şiddet içeriklerine yer vermemesi %15 (n=38), dil (n=35) %13,8 ve genel olarak içerik %12,6 (n=32) oranlarında bulunmuştur. Üçüncü tercihler arasında benzer olarak; dil (%16,5, n=28), korku/şiddet içeriklerine yer vermemesi (%16, n=27) ve içerik (%16, n=27) popüler cevaplardır. Toplam sıklık düzeylerinde de içerik (%11,7, n=89) ve dil (%11, n=84) birbirine yakın sıklıklara sahiptir. Eğitsel değeri kategorisinde, konuya uygunluk birinci (%16,3, n=32), ikinci (%14,5, n=25), üçüncü kriterde (%22,2, n=35) ve toplamda (%17,4, n=92) en popüler yanıt olmuştur. Amaca uygunluk yanıtı da benzer olarak birinci (%8,1, n=16), ikinci (%11, n=19), üçüncü kriterde (%10,3, n=16) ve toplamda (%9,7, n=51) ikinci popüler kriter olarak bulunmuştur. Medya ürününü

süresi, biçimsel özellikler kategorisindeki en popüler cevaptır. Ayrıca, karakterlerin özellikleri (%5, n=13) ve ürünün kalitesi (%2,5, n=6) toplam sıklık düzeylerinde diğer yanıtlardır. İlgi çekicilik kategorisinde, oldukça az sayıda alt kriterlere yer verilmiştir.

Tablo 10. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Ön İzleme Yapıp Yapmadıklarının Dağılımı

	Evet		Hayır		Bazen	
	f	%	f	%	f	%
Ön izleme yapip yapmama durumu	531	88,2	19	3,2	52	8,6

Tablo 10'da sunulduğu gibi, katılımcıların büyük bir kısmı (%88,2, n=537) izletilecek olan medya ürününü çocuklardan önce izlediklerini ve %8,6'sı ise bazen (n=52) izlediklerini belirtmiştir. Katılımcıların %3,2'si (n=19) ise ürünleri daha önce izlememektedir.

Tablo 11. Katılımcı Görüşlerine Göre Diğer Okul Öncesi Öğretmenlerinin Eğitim Sürecinde Video Kullanıp Kullanmadığına İlişkin Dağılım

	Evet		Hayır		Emin Değilim	
	f	%	f	%	f	%
Diğer Okul Öncesi Öğretmenlerinin Eğitim Sürecinde Video Kullanıp Kullanmama Durumu	562	87,9	25	3,9	52	8,1

Eğitimcilerin ekran medyası ürünlerini kullanıp kullanmadığını soran belirleyici sorudan sonra, 639 katılımcının tümü üç soruya yanıt vermiştir. Okullarındaki diğer öğretmenlerin sınıfındaki çocuklara eğitim sürecinde video sunup sunmadığına ilişkin bulgular Tablo 11'da gösterilmiştir. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu (%87,9, n=562) diğer öğretmenlerin video izlettiğini, 3,9'u (n=25) ise izletmediğini belirtmiştir.

Tablo 11. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıflarında Ve Okullarında Sahip Olduğu Elektronik Medya Ekipmanlarının Sıklıkları

Medya Ekipmanı	Sahip olma durumu	Sınıf		Okul	
		f	%	f	%
Akıllı Tahta	Evet	188	29,4	215	33,6
	Hayır	451	70,6	424	66,4
Bilgisayar	Evet	446	69,8	533	83,4
	Hayır	193	30,2	106	16,6
Televizyon	Evet	123	19,2	163	25,5
	Hayır	516	80,8	476	74,5
Tablet	Evet	13	2	28	4,4
	Hayır	626	98	611	95,6
DVD oynatıcı	Evet	21	3,3	37	5,8
	Hayır	618	96,7	602	94,2
Akıllı Telefon	Evet	118	18,5	112	17,5
	Hayır	521	81,5	527	82,5
Oyun konsolu	Evet	1	,2	4	,6
	Hayır	638	99,8	635	99,4
360 VR kulaklık	Evet	2	,3	6	,9
	Hayır	637	99,7	633	99,1
Projeksiyon cihazı	Evet	276	43,2	397	62,1
	Hayır	363	56,8	242	37,9
Hiçbiri	Evet	34	5,3	19	3
	Hayır	605	94,7	620	97
Diğer	Evet	4	,6	4	,6
	Hayır	635	99,4	635	99,4

Son olarak Tablo 12, katılımcıların sınıflarında ve okullarında sahip olduğu elektronik medya ekipmanlarına ilişkin bulgular hakkında bilgi vermektedir. Tüm katılımcılar bu soruyu yanıtlarken birden fazla seçeneği işaretleyebilmiştir. Sonucunda; bilgisayarlar (%69,8, sınıf için n=446; %83,4, okul için n=533), projeksiyon cihazı (%43,2, sınıf için n=276; %62,1, okul için n=397) ve akıllı tahtaların (%29,4, sınıf için n=188; %33,6, n=215 okul için) katılımcıların en çok erişebildiği elektronik cihazlar olduğu görülmüştür. Ardından, televizyon (%19,2, n=123 sınıf için; %25,5, okul için n=163) ve içerik paylaşımı için yararlanılan akıllı telefonlar (%18,5, sınıf için n=118); 17,5%, n=112 okul için) yaygın olarak okullarda yer almaktadır. Bununla birlikte,

sınıfında (%5,3, n=34) ve okulunda (%3, n=19) video izlemeye yardımcı elektronik cihaz bulunmadığını belirten katılımcılar da olmuştur.

Sonuç ve Tartışma

Erken çocukluk süreci, bireyin kişiliği ve gelişimi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Healey, 1998). Bu yaşlarda çocuklar çeşitli şekillerde öğrenirler. Bunlardan biri olan ekran medyası, insan hayatına yoğun bir şekilde nüfuz etmiştir (Wartella ve Robb, 2011). Çalışmalara göre çocuklar günlük olarak ekran karşısında 1 ila 3 saat arası geçirmekte (RTÜK, 2013; Akkuş ve diğerleri, 2015) ve ekran medyasına arka planda uzun süre maruz kalmaktadır (Lapierre ve diğerleri, 2012). Öz denetim ve eleştirel düşünme becerilerinin henüz gelişmesi nedeniyle, küçük çocuklar medyayı nasıl kullandıklarını kontrol edemeyebilirler. Çocukların bilişsel ve diğer gelişimsel alanları, öğrenim düzeyleri ve tutumları, davranışları ve okul yaşantıları yanlış medya kullanımından olumsuz etkilenebilmektedir. Diğer yandan, medya ürünleri çocukları geliştirmek ve eğitmek için iyi bir yol olabilmektedir. Çocuklar iyi tasarlanmış medya öğelerini kullanarak istenen şeyleri öğrenebilir, olumlu rol modellere öykünebilir ve becerilerini geliştirebilirler. Bu sonuçlar, çocukların ekran medyasını nasıl, ne zaman ve ne kadar süreyle izlediğiyle bağlantılıdır. Bu nedenle, yetişkinlere çocuklarının ekran izleme alışkanlıklarını gözlemleme ve takip etme konusunda önemli bir rol düşmektedir. Literatüre göre, çocuklar ile medya üzerine konuşma (aktif arabuluculuk), medya kullanım sürecini kısıtlanma (kısıtlayıcı arabuluculuk) ve birlikte medya ürünlerini izleme gibi (birlikte izleme) stratejiler bulunmaktadır.

Günümüzde dijital teknolojilerin yaygınlaşması ile çocuklar artık okullarda da ekranlara maruz kalabilmektedir. Daha önce de belirtildiği gibi, Türkiye'deki okul öncesi eğitiminde videoların kullanımı öğretmenlerin takdirine ve bilgisine bırakılmıştır (MEB, 2013). Mevcut araştırma, okul öncesi eğitim kurumlarının ekran medyası kullanımı açısından genel durumunu incelemiş ve bu ortamlardaki çocukların çoğunluğunun (%94,2) okul saatlerinde video izlediğini tespit etmiştir. Buna ek olarak, katılımcılar okullarındaki diğer öğretmenlerin de izlettiğini belirtmiştir. Veziroğlu-Çelik ve meslektaşları tarafından 2018'de 22 ilkokul birinci sınıf öğretmeni ve 26 okul öncesi öğretmeni ile gerçekleştirilen başka bir çalışmada bu oran %92 bulunmuştur. Bu durumda mevcut bulgunun literatürle benzerlik gösterdiği söylenebilir. Öte yandan, Gündoğdu ve meslektaşlarının 2016'da 2-6 yaş grubu 102 çocuğun ebeveynleri ile gerçekleştirdiği çalışmada, çocukların %16'sının anaokullarında bilgisayar oyun saatinin olduğu ve bunun da mevcut bulguyu desteklediği görülmektedir. Her ne kadar bu yüzde küçük görünse de oranın sadece bilgisayar oyunu süresini temsil ettiğini, diğer ekran medyası süreçlerini göstermediğini hatırlamak gerekmektedir.

Ekran medyasının olumsuz sonuçlarından kaçınmak ve olumlu içeriğinden en iyi şekilde yararlanmak için izleme sürecinde düzgün bir şekilde aracılık edilmesi gerekmektedir. Aktif arabuluculuk, kısıtlayıcı arabuluculuk ve birlikte izleme olmak üzere üç arabuluculuk stratejisi bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı, süre gibi belirlenen kural ve sınırlamalarını ortaya koyarak öğretmenlerin kısıtlayıcı arabuluculuk stratejilerini belirlemektir. Katılımcıların yanıtlarına göre, okullarda video izleme süresi için günlük sınır 30 dakikadan azdır. Bu bulgu, Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki çalışmalardan elde edilen bulgularla tutarlıdır (Karaköse ve diğerleri, 2019; Tandon ve diğerleri, 2011). Çalışmaya göre, bir haftada ekran karşısında harcanan ortalama süre bir saatten azdır. Amerikan Psikoloji Derneği'nin kılavuzunda (2020) belirtilen bir saatlik zaman sınırı göz önünde bulundurulduğunda bu bulgunun güvenli sınırlar içerisinde olduğunu söylemek mümkündür. Bununla birlikte, mevcut çalışmada yer alan otuz dakikalık zaman diliminin sadece okul saatlerinde harcanan zamanı kapsadığı unutulmamalıdır; önerilere uymak için ebeveynlerin ve öğretmenlerin iletişim kurması gerekli görülmektedir. Aksi takdirde, bazı çalışmaların gösterdiği gibi, uzun süre boyunca ekran medyasına maruz kalmak çocuklarda dikkat, konsantrasyon ve yürütme işlevi gibi alanlarda sorunlara; konuşma problemlerine; şiddet içeren faaliyetlerin gerçekleştirilmesine, sosyal ve öz düzenlemede sorunlara; ve obezite ve uyku zorlukları gibi sonuçlara neden olabilmektedir (Akçay ve Özcebe, 2012; Amerikan Pediatri Akademisi, 2016; Cheung ve diğerleri, 2017; Cingel ve Krmar, 2013; Duch ve diğerleri, 2013; Evans ve diğerleri, 2011; Strasburger ve diğerleri, 2010).

Medya belirlenen zaman sınırlarına uygun olarak kullanıldığında, farklı fırsatlar sağlayarak çocukların mekansal becerilerini geliştirir (Bavelier ve diğerleri, 2010), çocukların öğrenmesine ve büyümesine yardımcı

olabilir. Bu durumda, medyanın kullanılma amacı da son derece önemlidir. Mevcut çalışmada öğretmenlerin çocuklara video izletme sebeplerinin yaygın olarak eğitsel sebepler, zaman geçirme, dinlenme ve sınıf yönetimi olduğu görülmektedir. Bu bulgunun, öğretmenlerle gerçekleştirilen bir diğer çalışma (Veziroğlu-Çelik ve diğerleri, 2018) ile doğru orantılı olduğu; çocukları meşgul etmek, yemek ve uyku sürelerini kolaylaştırmak gibi nedenleri tespit eden ebeveyn çalışmaları ile ters orantılı olduğu görülmektedir (Beyens ve Eggermont, 2014; Nabi ve Krmar, 2016; Piotrowski ve diğerleri, 2015; Rideout ve Hamel, 2006; Tang ve diğerleri, 2018; Zimmerman ve diğerleri, 2007).

Türkiye'de Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Okul Öncesi Eğitim Programı (2013), güne başlama zamanı, oyun, etkinlik zamanı, kahvaltı/yemek/atıştırma, temizlik, dinlenme ve değerlendirmeden oluşan günlük bir program sunmaktadır. Mevcut çalışmada katılımcılar, çocuklara yönelik videoları en fazla etkinlik zamanı gibi eğitsel süreçlerde kullandıklarını, en az da yemek zamanında kullandıklarını belirtmişlerdir. Tang ve meslektaşları (2018) ebeveynler ile gerçekleştirdikleri bir çalışmalarında ekran medyasını çocuklara en çok yemek zamanı, yatma zamanı ve davranışların kontrolü zamanlarında sunduğunu ortaya koymuştur. Mevcut çalışmanın verileri bahsi geçen çalışma ile örtüşmemektedir (Tang ve diğerleri, 2018). Uzmanlar, çocukların ekran karşısında ne kadar yediklerinin farkında olamamaları nedeniyle ortaya çıkan aşırı yeme davranışının riskli olduğu kanaatinde (Duchene, 2006). Günümüzde dünyada 43 milyondan fazla çocuğun obezite ile mücadele ettiği tahmin edilmektedir (Wartella, 2013). Bu noktada mevcut çalışma, öğretmenlerin ekran medyası kullanım zamanlarına dikkat etmeleri konusunda oldukça umut verici veriler ortaya koymaktadır.

Öğretmenlerin seçtiği videolar, en az nasıl ve neden kullandıkları kadar kritik öneme sahiptir. Çalışma sonucunda en yaygın yanıtların müzik klipleri, çizgi filmler ve eğitici videoların olduğu bulunmuştur. Okul öncesi eğitiminin temel bileşenlerinden biri olan şarkılar eğlendirici olmasının yanı sıra çocukların dinleme ve ayırt edebilme becerilerini ve kelime dağarcığını geliştirir (Adu ve Frimpong, 2018). Çalışmalar, öğretmenlerin sınıflarında müziğe erişim sağlamak amacıyla medya ekipmanlarını kullandıklarını göstermektedir (Karaköse ve diğerleri, 2019; Veziroğlu-Çelik ve diğerleri, 2018). Katılımcıların sıkça verdiği ürünlerin isimlerine bakıldığında Karamela Sepeti müzik klipleri, Pepee çizgi film serisi ve Sevimli Dostlar müzik kliplerinin öğretmenler arasında popüler olduğu görülmektedir.

Müzik klipleri cevabı toplamda en sık cevap olsa da eğitimcilerin ilk tercihinin çizgi film dizileri olduğu tespit edilmiştir. Çizgi filmler, gelişimsel durumlarını ve ilgi alanlarını göz önünde bulundurarak çocukların dikkatini çekmek için tasarlanmış ürünlerdir (RTÜK, 2013; Doğan ve Göker, 2012; Çakmak ve Koç, 2015; Cesur ve Parker, 2007; Erdoğan ve Baran, 2008). Çalışmalar, çizgi filmlerin arkadaş edinme ve daha iyi sosyal davranışlar sergileme gibi olumlu etkilerinin olabileceği gibi (Gülay, 2011) konsantrasyon problemleri ve daha düşük sosyal becerilere sahip olma gibi olumsuz etkilerinin de olabileceğini göstermiştir (Yavuzer, 2013). Yukarıda bahsedildiği gibi Türkiye'de 2013 yılında yayınlanan Pepee çizgi film serisi (İlhan ve Çetinkaya, 2013), erken çocukluk eğitimcileri arasında en popüler çizgi film serisi olarak bulunmuştur. Literatür, bu çizgi film serisinin değerler eğitimi (Yorulmaz, 2013), kültür aktarımı (Türkmen, 2012) gibi olumlu etkilerinden ve cinsiyet kalıp yargılarını aşılama, istenmeyen davranış örüntülerini edindirmesi (örneğin, kolayca küsmek) gibi olumsuz etkilerinden bahsetmektedir (Yorulmaz, 2013). Bu nedenle, ürünleri veya belirli bölümleri seçerken, çocukları etkileyebilecek yönlerinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Medya ürününün doğru seçimi oldukça önemlidir. Çalışmada katılımcıların, birincil kriterinin medya ürünlerinin çocukların gelişim düzeylerine ve yaşlarına uygun olması olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Korku veya şiddet içeren sahnelere sahip olmamak, dil ve içeriğin uygun olması gibi bazı alt kriterlere de dikkat ettikleri keşfedilmiştir. Çalışmalar, çocukların televizyonda gözlemledikleri davranışları herhangi bir süzgeçten geçirmeden sergileyebileceğini göstermiştir (Rideout ve diğerleri, 2003) ve bu durum hiperaktivite, agresif davranışlar, daha düşük sosyal beceriler, anksiyete ve depresyon ile sonuçlanabilmektedir (Connors-Burrow ve diğerleri, 2011; Anderson ve diğerleri, 2012; Anderson ve Hanson, 2009). Öğretmenler ürünlerde, yaşa ve gelişime uygunluğun yanı sıra; yeni şeyler öğretmek, çocukların becerilerini geliştirmek, kültür ve değerlerin kazanımını kolaylaştırmak gibi eğitsel yararlarına sahip olmasına; süre, karakterlerin özellikleri gibi biçimsel özelliklere ve şarkıları içermesi, dinamik olması gibi ilgi çekici olup olmamasına da dikkat

etiklerini de belirtmiştir.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu çocuklara medya ürünlerini yalnızca sınıfta izletmeyi tercih ederken bazıları sinema odası gibi diğer yerleri, bazıları da birden fazla yerde izlettiğini belirtmiştir. Bu tercihler arasındaki fark, okul koşullarının bir sonucu olabilir. Türkiye'de okul öncesi eğitim kurumları medya kullanımı konusundaki koşulları farklılık gösterebilmektedir; bu nedenle katılımcılara okullarında ve sınıflarında sahip oldukları ve kullandıkları elektronik cihazlar sorulmuştur. Sonucunda en yaygın medya ekipmanı olduğu belirlenen bilgisayarlar Türkiye'de yapılan başka bir çalışmada da yaygın bulunmuştur (Karaköse ve diğerleri, 2019). Bilgisayarların dışında, projektörler ve akıllı tahtalar da Türkiye'de okul öncesi okul öncesi alanlarda en yaygın kullanılan ekipmanlardır. Çalışmalara göre, 2-3 yaş çocuklar gözlemsel olanlara kıyasla bilgisayar oyunları ve dokunmatik ekran uygulamaları gibi etkileşimli medyalarından daha iyi öğrenmektedir (Anderson ve Pempek, 2005; Barr, 2010). Bu yönü göz önünde bulundurulduğunda, pasif olarak ekran izlemeye dayalı ekipmanlar yerine akıllı tahtaların kullanılmasının 2-3 yaş grubu çocuklarının eğitiminde yararlı olabileceği söylenebilir.

Sonuç olarak, öğretmenlerin medya ürün seçimi ve arabuluculuğunun yapıcı örneklerinin yanı sıra çocuklar için belirlenen uygun sınırları gösteren kaynaklara ulaşmaları ve düzenli olarak çok sayıda atölyeye katılmaları önerilmektedir. Bu kaynaklardan biri de UNESCO tarafından hazırlanan ve RTÜK tarafından çevrilen bir öğretmen el kitabıdır (RTÜK, 2016). Öte yandan, öğretmenler çocuklar için seçecekleri medya öğelerinin tamamına ön izleme yapmalı, eleştirel olmalı, çocukların yararını gözetmeli ve ekran izleme süreçlerine katılmalıdır.

Öğretmenler ve aileler, Amerikan Psikoloji Derneği'nin yönergelerine uymak için birlikte çalışmalıdır. Sonuç olarak, iki yaşın altındaki çocuklar ekranlardan uzak tutulmalı ve yetişkinler iki ila beş yaş arası çocukların ekran sürelerini günde bir saatle sınırlamalıdır. Çocuklar fiziksel aktivite, dinlenme veya uyku zamanlarında ekranlarla etkileşime girmemelidir (Amerikan Psikoloji Derneği, 2020). Medyanın uzun süre kullanımını engellemek için çocuklar, ilgilerini çeken fiziksel aktiviteler, doğayı keşfetmek ve doğal malzemelerle oynamak gibi alternatif süreçlerin yanı sıra ev işleri ve mutfak aktivitelerine dahil olmaları için yönlendirilmelidir.

Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programı'ndaki medya okuryazarlığı dersinin, öğretmen adaylarının medya, medya okuryazarlığı ve çocukların medya kullanım becerilerinin etkisi hakkında bilgi ve anlayışlarını geliştirmek amacıyla zorunlu hale getirilmesi önerilebilir. Halen sektörde görev yapan öğretmenlere yönelik seminer ve kursların yanı sıra bilgi ve rehberlik sağlayan araçlar da düzenlenebilir.

Yazarların Beyanı

Araştırmacıların katkı oranı beyanı: Verilerin toplanması, analiz edilmesi ve makalenin yazım aşamasında bütün araştırmacılar birlikte çalışmıştır.

Etik Kurul Kararı: Orta Doğu Teknik Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulunun 11.11.2018 tarih ve 2018-EGT-188 protokol numarası ile etik kurul onayı verilmiştir.

Çatışma beyanı: Araştırma sürecinde herhangi bir kişi ya da kurumla çıkar çatışması yaşanmamıştır.

Destek ve teşekkür: Bu araştırmanın yürütülmesi sürecinde herhangi bir destek alınmamıştır.

Kaynaklar

- Abelman, R. (1990). From "The Huxtables to 'Humbards'": The portrayal of family religious television. J. Bryant (Ed.), *Television and the American family* içinde (ss.164-184). LEA.
- Adu, J. ve Frimpong, S.O. (2018). Grooming Early Childhood Children: The Role of Songs and Rhymes. *Ifé Psychologia*, 26(1) 182 – 192.
- Akçay, D. ve Özcebe, H. (2012) Televizyonun okul öncesi dönemdeki çocukların saldırganlık davranışına etkisi. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 55, 82-87.

- Akkuş, S., Yılmaz, Y., Şahinöz, A. & Sucaklı, İ. (2015). 3-60 ay arası çocukların televizyon izleme alışkanlıklarının incelenmesi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, Uluslararası Katılımlı 3. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongre Kitabı içinde. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/husbfd/issue/7893/103899>
- Amerikan Pediatri Akademisi (2001). Children, Adolescents, and Television. *Pediatrics*, 107, 423-426. <http://aappolicy.aappublications.org/cgi/reprint/pediatrics;107/2/423.pdf>
- Amerikan Pediatri Akademisi (2016). Council on Communications and Media. Media and young minds. *Pediatrics*, 138(5).
- Amerikan Psikoloji Derneği (2020, Nisan 1). What do we really know about kids and screens? <https://www.apa.org/monitor/2020/04/cover-kids-screens#:~:text=AAP%20calls%20for%20no%20screen,of%20screen%20time%20per%20day>
- Anderson, D. R. ve Pempek, T. A. (2005). Television and very young children. *American Behavioral Scientist*, 48, 505-522.
- Anderson, C. A., Gentile, D. A. ve Dill, K. E. (2012). Prosocial, antisocial, and other effects of recreational video games. D. G. Singer & J. L. Singer (Eds.), *Handbook of children and the media (2nd ed.)* içinde (ss. 249-272). Sage.
- Anderson, D. R ve Hanson, K. G. (2009). Children, media, and methodology. *American Behavioral Scientist*, 52(8), 1204-1219.
- Aral, N. ve Doğan Keskin, A. (2018). Examining 0-6 year olds' use of technological devices from parents' points of view. *Addicta: The Turkish Journal on Addiction*, 5, 177-208.
- Austin, E. W., Bolls, P., Fujioka, Y. ve Engelbertson, J. (1999). How and why parents take on the tube. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 43, 175-192.
- Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 426-438
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191-215.
- Barr, R. F. (2010). Transfer of learning between 2D and 3D sources during infancy: Informing theory and practice. *Developmental Review*, 30, 128-154.
- Bavelier, D., Green, C.S. ve Dye, M.W.G. (2010). Children wired: for better and worse. *Neuron*, 67, 692-701.
- Beyens, I. ve Eggermont, S. (2014). Putting young children in front of the television: Antecedents and outcomes of parents' use of television as a babysitter. *Communication Quarterly*, 64, 57-74.
- Bordo, S. (1999). *The Male Body: a new look at men in public and in private*. Farrar, Straus and Giroux.
- Carlson, S. A., Fulton, J. E., Lee, S. M., Foley, J. T., Heitzler, C. ve Huhman, M. (2010). Influence of limit-setting and participation in physical activity on youth screen time. *Pediatrics*, 126(1), e89-e96.
- Cesur, S. ve Paker, O. (2007). Televizyon ve Çocuk: Çocukların TV Programlarına İlişkin Tercihleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(19), 106-125.
- Cheung, C. H. M., Bedford, R., Saez De Urabain, I. R. ve Karmiloff-Smith, A. (2017). Daily touchscreen use in infants and toddlers is associated with reduced sleep and delayed sleep onset. *Scientific Reports*, 7.
- Christakis, D., & M. Garrison. (2009). Preschool aged children's television viewing in child care settings. *Pediatrics*, 124, 1627-1632.
- Cingel, D. P. ve Krcmar, M. (2013). Predicting media use in very young children: The role of demographics and parent attitudes. *Communication Studies*, 64, 374-394.

- Connors-Burrow, N.A., Mckelvey, L.M. ve Fussell, J.J. (2011) Social Outcomes Associated with Media Viewing Habits of Low-Income Preschool Children. *Early Education and Development*, 22(2), 256-273, Routledge.
- Çakmak, A. ve Koç, K. (2015). Anaokulu Çocuklarının Televizyon, Kitap, Bilgisayar ve Oyuncaklarla Geçirdikleri Zamanın Niteliğinin İncelenmesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 14(2), 513-534
- Decker, J. T. (2010). *The portrayal of gender in the feature-length films of pixar animation studios: A content analysis* [Doktora Tezi]. Auburn University.
- Dorr, A., Kovaric, P. ve Doubleday, C. (1989). Parent-child coviewing of television. *Journal Of Broadcasting and Electronic Media*, 33, 71-83.
- Doğan, A. ve Göker, G. (2012). Tematik Televizyon ve Çocuk: İlköğretim Öğrencilerinin Televizyon İzleme Alışkanlıkları. *Milli Eğitim*, 194, 5-30.
- Duch, H., Fisher, E. M., Ensari, I. ve Harrington, A. (2013). Screen time use in children under 3 years old: A systematic review of correlates. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 10, 102.
- Duchene, L. (2006). Probing Question: Does eating while watching TV harm kids? <https://news.psu.edu/story/141257/2006/08/07/research/probing-question-does-eating-while-watching-tv-harm-kids>
- Ercan, E. ve Demir, F. (2015). Yetiştirme kuramı: Anadolu üniversitesi fen fakültesinde yapılan araştırma [Cultivation theory: A research at anadolu university faculty of sciences]. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 3(1), 127-144.
- Erdoğan, S. ve Baran, G. (2008). A study of parents regarding television watching habits of their children in the four-six age group. *The Social Sciences*, 3(3), 245-248.
- Evans, C. A., Jordan, A. B. ve Horner, J. (2011). Only two hours? A qualitative study of the challenges parents perceive in restricting child television time. *Journal of Family Issues*, 32, 1223-1244.
- Eyimaya, A.O. ve Irmak, A.Y. (2021). Relationship Between Parenting Practices and Children's Screen Time During the COVID-19 Pandemic in Turkey. *Journal of Pediatric Nursing*, 56, 24-29.
- Fikkers, K.M., Piotrowski, J.T. ve Valkenburg, P.M. (2017). A matter of style? Exploring the effects of parental mediation styles on early adolescents' media violence exposure and aggression. *Computers in Human Behavior*, 70, 407-415.
- Gülay, H., (2011). The evaluation of the relationship between the TV viewing habits and peer relations of preschool children. *International Journal of Academic Research*, 3(2), Part III
- Gündoğdu, Z., Seytepe, Ö., Pelit, B.M., Doğru, H., Güner, B., Arıkız, E., Akçomak, Z., Kale, E.B., Moran, İ., Aydoğdu, G. ve Kaya, E. (2016). Okul öncesi çocuklarda medya kullanımı. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(2), 6-10.
- Healey, J. (1998). *Çocuğunuzun Gelişen Aklı* (Çev. Dicleli, A.B.). Boyner Holding Yayınları.
- İlhan, V. ve Çetinkaya, Ç. (2013). İlkokul öğrencilerinin tematik çocuk kanallarındaki çizgi filmleri izleme alışkanlıkları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 34(34), 317-326.
- Kanak, M. ve Özyazıcı, K. (2018). An analysis of some variables influencing parental attitudes towards technology and application use and digital game playing habits in the preschool period. *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 19(2), 341-354.
- Karaköse, B., Duman, E., Bozbalak, M., Turunç, N. ve Uygun, S. (2019). Okul öncesi eğitim kurumlarında ekran kullanımının incelenmesi (Bildiri no:280). 14. *Ulusal Okul Öncesi Öğretmenliği Öğrenci Kongresi: Çocuğunuzun Ekolojik Dünyası Özet Kitapçığı* içinde.
- Khan, K. H. ve Cangemi, J. P. (1979). Social learning theory: The role of imitation and modeling in learning

socially desirable behavior. *Education*, 100(1), 41-46.

- Kittinger, R., Correia, C. ve Irons, J. (2012). 2012. Relationship between facebook use and problematic internet use among college students. *Cyberpsychology Behavior Social Networking*, 15(6), 324-327.
- Koç, K. (2014). The use of technology in early childhood classrooms: An investigation of teachers' attitudes. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 13(3), 807-819.
- Kol, S. (2017). *Erken çocuklukta teknoloji kullanımı*. Pegem Akademi.
- Lapierre, M. A., Piotrowski, J. T. ve Linebarger, D. L. (2012). Background television in the homes of US children. *Pediatrics*, 130(5), 839-846.
- Lee, S.L, Ward, K.P., Chang, O.D. ve Downing, K.M. (2021). Parenting activities and the transition to home-based education during the COVID-19 pandemic. *Children and Youth Services Review*, 122.
- MEB (2013). Okul Öncesi Eğitim Programı. <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Morgan, M., Shanahan, J. ve Signorielli, N. (2014). Cultivation theory in the twenty-first century. *Fortner, R. S. ve Fackler, P. M. (Eds.). The handbook of media and mass communication theory* içinde (ss. 480-497). Malden, MA: Wiley Blackwell.
- Nabi, R. L. ve Krcmar, M. (2016). It takes two: The effect of child characteristics on U.S. parents' motivations for electronic media use. *Journal of Children and Media*, 10, 285-303.
- Nathanson, A. I. (2001). Parent and child perspectives on the presence and meaning of parental television mediation. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 45, 201-220.
- Özakar, S. ve Koçak, C. (2012). Kitle iletişim araçlarından televizyonun 3-6 yaş grubundaki çocukların davranışları üzerine etkisi. *Yeni Symposium*, 50(1).
- Özdemir, A.A. & Ramazan, O. (2012). Çizgi filmlerin çocukların davranışları üzerindeki etkisinin anne görüşlerine göre incelenmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 35, 157-173.
- Paavonen, E.J., Roine, M., Penonen, M. ve Lahikainen, A.R. (2009). Do parental co-viewing and discussions mitigate TV-induced fears in young children? *Child Care Health Development*, 35(6), 773-80.
- Pinsonneault, A. ve Kraemer, K. (1993). Research methodology in management information systems. *Journal of Management Information Systems - Special Section: Strategic and Competitive Information Systems Archive*, 10, 75-105.
- Piotrowski, J. T, Jordan, A. B., Bleakley, A. ve Hennessy, M. (2015). Identifying family television practices to reduce children's television time. *Journal of Family Communication*, 15, 159-174.
- Radyo Televizyon Üst Kurulu-RTÜK (2013). *Türkiye'de çocukların medya kullanma alışkanlıkları araştırması*. https://www.rtuk.gov.tr/Media/FM/Birimler/Kamuoyu/2013%20Y%C4%B1%C4%B1%20Ara%C5%9F%C4%B1rmalar%C4%B1_0110.pdf adresinden erişilmiştir.
- Radyo Televizyon Üst Kurulu-RTÜK (2016). Öğretmenler için el kitabı. https://www.medyaokuryazarligi.gov.tr/userfiles/files/ogretmenler_icin_medya_egitimi.pdf,
- Rideout, V. J. ve Hamel, E. (2006). *The media family: Electronic media use in the lives of infants, toddlers, preschoolers and their parents*. <https://www.kff.org/wp-content/uploads/2013/01/7500.pdf>
- Rideout, V., Vandewater, E. ve Wartella, E. (2003). *Zero to six: Electronic media in the lives of infants, toddlers and preschoolers*. Menlo Park, CA: Kaiser Family Foundation.
- Strasburger, V. C., Jordan, A. B. ve Donnerstein, E. (2010). Health effects of media on children and adolescents. *Pediatrics*, 125(4), 756-767.
- Tandon, P.S., Zhou, C., Lozano, P. ve Christakis, D.A. (2011). Preschoolers' total daily screen time at home and

by type of child care. *J Pediatr*, 158, 297-300

- Tang, L., Darlington, G., Ma, D. ve Haines, J. (2018). Mothers' and fathers' media parenting practices associated with young children's screen-time: A cross-sectional study. *BMC Obesity*, 5, 37.
- Tarı Cömert, I. ve Kayıran, S.M. (2010). Çocuk ve ergenlerde internet kullanımı. *Çocuk Dergisi*, 10(4), 166-170.
- Türkmen, N. (2012). Çizgi filmlerin kültür aktarımındaki rolü ve pepe. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36(2), 139-157.
- Valkenburg, P. M., Krcmar, M., Peeters, A. L. ve Marseille, N. M. (1999). Developing a scale to assess three styles of television mediation: "instructive mediation", "restrictive mediation", and "social coviewing". *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 43, 52-66.
- Veziroğlu-Çelik, M., Acar, İ.H., Bilikci, C.A., Şahap, G. ve Yalvaç, B.M. (2018). Çocuk, teknoloji ve medya: okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin görüşleri üzerine bir çalışma. *Turkish Studies Information Technologies & Applied Sciences Volume*, 13(6), 147-164
- Vossen, H.G.M., Piotrowski, J.T. ve Valkenburg, P.M. (2014). Media use and effects in childhood. J.F. Nussbaum (Ed.), *The handbook of lifespan communication* içinde (ss. 93-112). Peter Lang Publishing.
- Warren, R. (2001). In words and deeds: Parental involvement and mediation of children's television viewing. *Journal of Family Communication*, 1, 211.
- Wartella, E.A. (2013). Medya, Beslenme ve Çocukluk Obezitesi. I. *Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı*, 2, 243-252.
- Wartella, E., ve Robb, M. (2011). Historical and recurring concerns about children's use of the mass media. S. L. Calvert, & B. J. Wilson (Ed.), *The handbook of children, media, and development* (7-26). Wiley- Blackwell.
- Wulfert, E. (2014). *Social learning according to Albert Bandura*. Salem Press Encyclopedia of Health.
- Yalçın Irmak, A. ve Ardıç, A. (2018). Dijital oyunların çocuk ve ergenler üzerindeki etkileri: literatür inceleme. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 6(16), 71-84.
- Yavuzer, H. (2013). *Çocuğu tanımak ve anlamak* (11. Baskı). Remzi Kitabevi.
- Yazar, A. (2007). *1914-2006 Okul öncesi eğitim programlarında yaratıcılığın incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi], Erzurum.
- Yorulmaz, B. (2013). Pepee çizgi filminin din ve değerler eğitimi açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(24), 438-448.
- YÖK (t.y.). Okul öncesi öğretmenliği lisans programı. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/Okul_Oncesi_Ogretmenligi_Lisans_Programi.pdf
- Zimmerman, F. J., Christakis, D. A., & Meltzoff, A. N. (2007). Television and DVD/Video viewing in children younger than 2 years. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*, 161, 473-479.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

For several years, screen media has become an integral part of human life. TVs came first, followed by computers and touch screen phones in our homes. Consequently, these devices brought the opportunity to use technology for a variety of purposes, like fulfilling needs quickly and easily, for working purposes and supporting education. Technology addressing various senses attracted children's interest as well. Research show that children are engaged in screen viewing as early as four months old (Vossen et al., 2014). Some studies and educators recommend that screen viewing for children aged two to primary school age should be limited to 120 minutes, and exceeding this limit may cause problems such as a lack of self-control or critical thinking skills. Children's well-being, especially their cognitive and other developmental domains, learning and attitudes, behaviors, and school lives can all be negatively influenced by improper media usage. Such media materials, on the other hand, may be a good way to improve and educate children. Children can learn the intended content, emulate positive role models, and improve their skills by benefiting from well-designed media items. These results are linked to how, when, and for how long children watch screen media. Hereby, adults have a role for keeping an eye on their children's screen viewing habits. Children should be scaffolded about media (active monitoring), restricted in screen viewing (restrictive monitoring), or media items can be viewed together with children, according to the literature (co-viewing).

Even if screen viewing is not the specific part of the early childhood education program (MoNe, 2013), it is possible to use media products for educational purposes and entertainment. According to a study, early childhood educators favored technology integration, but they felt inadequate about it (Koç, 2014). Although some studies suggest that media items are utilized in early childhood (Gündoğdu et al., 2016; Tandon et al., 2016; Veziroğlu-Çelik et al, 2018), a comprehensive study on screen media use and on the way screen consumption is processed in schools is lacking in the literature. Thus, the aim of this study is to determine the extent to which such products are used in classrooms, and the restrictive mediation strategies of educators; in this way, this study will present the overall status of children's screen viewing through an exploratory design.

Method

The current study is conceptualized as an exploratory qualitative research to offer a broad picture of children's screen viewing habits and how they are mediated. It is also designed as a survey study to obtain consistent and generalizable information. It involves 639 in-service early childhood educators working with children aged between 0 to 6 years in Turkey. The participants are selected by using convenience sampling and reached via online sources. The data are collected by a questionnaire. The questionnaire includes 7 questions intended to learn about the demographics of educators and 13 questions about the screen media use patterns and preferences of teachers in preschools. The descriptive data analysis is performed to interpret the data collected from these participants. Closed-ended questions are analyzed using the Package Program for the Social Sciences, 22nd edition (SPSS 22). Moreover, open-ended questions are examined and classified based on common aspects, as suggested by Baltacı (2019), and then converted to categorical data and analyzed in SPSS.

Results

The current research examines the overall situation of early childhood education facilities in terms of screen media use, and found that the majority of children in those settings viewed screens during school hours. This viewing is limited to less than 30 minutes a day by 90,4% of the educators and performed primarily for educational purposes (80,8%).

It seems that the educators select media products based on several criteria. In this regard, they mentioned that they selected cartoons primarily considering age appropriateness (57,1%), educational aspects (33,2%), attractiveness (5,7%), and formal features (3,9%). The findings revealed that a large percentage of participants had not previously attended a media literacy course to improve their skills in this field and this may affect some aspects like previewing content prior to children's exposure.

Conclusion

Media use among children has gained momentum among researchers, and numerous studies have documented the state in children's homes. Nonetheless, a child's life is not limited to their home and family life as children also spend considerable time in schools. The early childhood education curriculum facilitates the use of media. Teachers are thus recommended to find sources that present constructive examples of media product selection and mediation, as well as appropriate boundaries set for children, and attend numerous workshops on a regular basis. One of these resources is the teacher's handbook prepared by UNESCO and translated into Turkish by RTÜK (RTUK, 2016). Furthermore, teachers should preview media items, stand critical towards them, understand the best interests of children, and participate in screen-viewing processes.